

HAZARÓL ÉS A NYELVÉRŐL KÉSZÜLT MOBILTELEFONOK

Bizonyára igen! Ki ne szeretne? De tudod azt, hogy saját készüléked sem működne, ha nem lenne benne arany? **A MOBILTELEFONOK MŰKÖDÉSÉHEZ VALÓJÁBAN KÖZEL 30 FÉLE FÉM SZÜKSÉGES.**

Arról tudtál-e, **HOGY A VILÁG NEMES- ÉS SZÍNESFÉM KÉSZLETÉNEK EGYRE NAGYOBB RÉSZÉT NYELI EL A GLOBÁLIS ELEKTRONIKUS IPAR** a mobilok, a laptopok és az MP3 lejátszók gyártása során? Jó néhányat ezek közül a fémek közül a fejlődő országokban bányásznak, embertelen munkakörülmények között.

Környezetünk is súlyos árat fizet azért, hogy kielégíthessük a legújabb elektromos készülékek iránti egyre növekvő igényeinket. Norilsk városban, Oroszországban, ahol elektromos alkatrészekhez szükséges nikkelt, kobaltot, platintát és palládiumot bányásznak, **OLYAN SÚLYOSAN SZENNYEZETT A LEVEGŐ, HOGY SOK GYERMEK VISSZAFORDÍTHATLAN TUDÓKÁROSODÁSNAK VAN KITÉVE.**

MEGTUDHATOD, HOGYAN SEGÍTHETSZ AZ ALÁBBI CÍMEN: WWW.MAKEITFAIR.ORG

A Kongói Demokratikus Köztársaságban **50 000 GYERMEK DOLGOZIK A RÉZ- ÉS KOBALTBÁNYÁKBAN. KÖZTÜK AKÁR HÉTÉVESEK IS LEHETNEK.** Munkaidejük hosszú, és megfelelő védőruházat nélkül dolgoznak. Közel 2 millió kongói bányász dolgozik napi 2 eurónál kevesebbnek megfelelő összegért. Egyes térségekben egész falvakat költöztetnek ki, hogy legyen helyük a bányáknak. És míg egyes bányászok alig keresnek annyit, hogy családjukat ellássák étellel és gyógyszerrel, addig a bányásztársaságok és a kereskedők degeszre tömik a zsebüket, mivel az ásványok iránti kereslet egyre nő.

A makeITfair kampány felszólítja a neves elektromos készülékeket forgalmazó cégeket, hogy **SZÜNTESSÉK BE A FÖLD KÉSZLETÉNEK KIRABLÁSÁT.** Ne zsákmányolják ki az elektromos iparban dolgozókat, csak azért hogy minél nagyobb profitot tehessenek zsebre!

MIHÉNY KÉSZÜLT MOBILTELEFONOK

TANTÁL
Tantál szükséges a mobiltelefonok, digitális fényképezőgépek és laptopok fontos elektronikus alkatrészeinek, kondenzátorainak gyártásához. A **Kongói Demokratikus Köztársaságban** a tantálércbányászat szerepet játszott az elkeseredett civilháború kirobbanásában.

KOBALT
A kobalt a laptopokhoz, mobiltelefonokhoz és digitális fényképezőgépekhez szükséges újratölthető elemek egyik fontos összetevője. **Zambia** és a **Kongói Demokratikus Köztársaság** látja el a világ kobaltszükségletének a felét. A bányászok mindkét országban komoly egészségügyi kockázatoknak és munkabiztonsági problémáknak vannak kitéve. Zambiában 2005-ben 80 ember halt meg bányákban.

RÉZ
Chile a világ legnagyobb rézkitermelője. Rézet sokféle elektronikus alkatrészekhez használnak. A chilei földművesek kénytelenek szembenézni azzal a problémával, hogy a rézbányászat rengeteg vizet igényel. Chile szárazabb éghajlatú területein a rézbányász-társaságok a drága talajvizet használnak fel, így csökkentve az ivóvízterheléseket.

Dél-Afrika a Föld legnagyobb aranykitermelője. Aranyat használnak sok elektromos berendezés, többek között a mobiltelefonok nyomtatott áramköreinek gyártásához. Az arany kitermelése gyakran felszíni fejtéssel történik, ciánszűrőanyagok és egyéb káros anyagok felhasználásával, amelyek a földre szivárognak szennyezik a talajvizet. Legalább 100 kilogrammnyi káros melléktermék az ára annak, hogy egy mobiltelefonba 0,034 gramm arany kerülhessen.

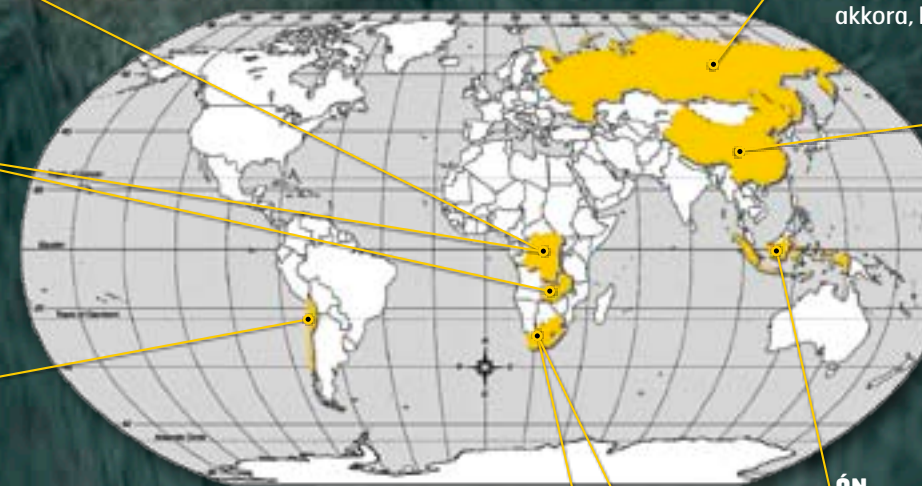
ÉRDEKESSEGEK AZ ARANYRÓL

A világban mintegy 20 millió ember érintett közvetlenül ásványi anyagok bányászatában. Közel 100 millió ember megélhetése múlik a bányászaton.

13 millió ember dolgozik kisebb bányákban, amelyek gyakran igen veszélyesek.

A bányászatban dolgozó gyermekek száma 1 millió és 1,5 millió között mozog.

Közel 15 000 embert űztek el otthonából, hogy helyet teremtsenek a világ legnagyobb aranybányájának, az indonéziai Freeport bányának.

NIKKEL
Nikkelt számos elektronikus készülék eleméhez használnak. Az **oroszországi** Norilskban a nikkelt rézszulfát eredetű kibocsátott anyagok mértéke akkora, hogy a várost borító havat sárgára színezi.

RITKA FÖLDFÉMEK
A ritka földfémek csoportjába 17 elem tartozik. Ezeket a számítógép-képernyők fluoreszkáló anyagának gyártásához használják. Ritka földfémeket elsősorban Belső-Mongóliában bányásznak, **Kínában**, ahol a kitermelés több nemzedéknyi időre károsítja meg a környezetet. Az olvasztókemencék által kibocsátott anyagok olyan mértékben szennyeznek a levegőt, hogy a helybeliek csak ritkán látják a napot.

ÓN
Ónt a nyomtatott áramkörökhöz használnak. **Indonéziában** – a világ második legnagyobb ónt előállító országában – az ellenőrizetlen ónbányászat környezeti katasztrófához vezet. Egyes falvakban megszokottá vált a posványos vízzel telt hatalmas gödrök és meddőhányók látványa.

PLATINA
Platintát használnak a számítógépek merevlemezeiben, a laptopok folyadékkristályos monitoraiban és egyes síkképernyőjű televíziókban. **Dél-Afrikában** több település lakói kényszerültek lakóhelyük elhagyására megfelelő kompenzáció nélkül a számítógépipar kiszolgáló, növekvő számú platinabányák telepítése miatt. A helyzetet súlyosbítja, hogy a dél-afrikai platinabányákban dolgozók 40%-a alkalmi munkás, ami azt jelenti, hogy nem élhetnek jogorvoslattal, és még a többi munkásnál is kevesebbet keresnek. Mégis gyakran őket bízzák meg a legveszélyesebb feladatokkal, kellő munkabiztonsági képzés nélkül.

A bányászat nyomora

A vékony testalkatú 13 éves Jean aligha tűnik olyan erősnek, hogy fel tudja emelni **A KÖVEL MEGKAROTT, SÚLYOS ZSÁKOKAT**, mégis napi 11 órán keresztül kell cipelnie őket, és hetente mindössze egy pihenőnapja van. A kövekből az elektronikus iparban használt kobaltot nyeri ki. Mindezért a keserves erőfeszítésért nem keres többet, mint napi 2-4 eurót.

Jean kérésére álnéven említjük őt, és olyan fotót küldtünk róla, amelynek alapján nem azonosítható.

„A külföldi bányásztársaságok kirabolják az országunkat.”

JEAN, 13 ÉVES, A KATANGAI BÁNYÁBAN DOLGOZIK A KONGÓI DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁGBAN.

Jean nem az egyetlen gyermek, **AKI NAPONTA AZ ÉLETÉT KOCKÁZTATJA A KŐFEJTŐKBEN**, minden munkavédelmi támasz nélkül. Katanga körzetében egyes becslések szerint a bányászati-ban dolgozók egyharmada fiatalok.

„Nagyon felháborít az, hogy milyen sorsot szánnak az országunkat kiraboló külföldi bányásztársaságok a falumnak – mondja Jean. – **AZ ITT ÉLŐK SOKAT NÉLKÜLÖZNEK.** Nincsen mentőszolgálat, villamos energia, ivóvíz. Az orvosi rendelő nagyon rosszul felszerelt. **A BÁNYÁSZTÁRSASÁGOK ÉS A KERESKEDŐK A SZEMÜNK ELŐTT GAZDAGSZANAK MEG.** Szűkmarkúak, és nincs bennük semmi együttérzés.”

A KÖVETKEZŐ LAPON MEGTUDHATOD, HOGYAN SEGÍTHETSZ JEAN ÉS TÁRSAI SORSÁN...

KINEK A FELELŐSSÉGE?

A fejlődő országokban dolgozó bányászok fizetése – amit a mobiltelefonjaink és MP3 lejátszóinkhoz szükséges fémek kitermeléséért kapnak – olyan alacsony, hogy csak küszködve tudnak megélni belőle.

A világnak azon a felén, ahol mi élünk a kormányok a környezetvédelem érdekében újrahasonosítást támogató törvényeket hoznak. Mégis a szegény országokban élő bányászok települései környékén a föld és a víz gyakran szennyezett. Az ott élők a fémolvasztók által szennyezett levegőt lélegzik be, ami hosszú távú egészségkárosodást okozhat.

Alig néhány éve még a nagy elektronikai gyártó cégek nem ismerték el, hogy bármi felelősségük lenne az általuk felhasznált fém bányászatának körülményeivel kapcsolatban. A makeITfair kampányának köszönhetően lassú változás indult. Olyan cégek, mint a Sony Ericsson, a Philips, a Samsung és a HP már nyomon követik, honnan származnak gyártásnál felhasznált fém alkatrészek. Azt azonban még egyik cég sem vállalta fel, hogy ellenőrizze, milyen munkakörülmények között dolgoznak a bányákban és milyenek a környezeti hatások.

Így segíthetsz!

Kapcsolódj a www.makeITfair.org oldalra, és küldj emailt a legnagyobb elektronikai gyártóknak. Szólítsd fel őket arra, hogy tegyenek meg minden tőlük telhetőt a bányászok és a beszállítói lánc egyéb helyein dolgozók munkakörülményeinek javítására, és a környezetszennyezés elkerülésére!

Ha új mobiltelefont vagy MP3 lejátszót veszel, hagyd az üzletben a régi készüléket. Ha erre nincs mód, keresd fel azt, ahol újrahasznosításhoz a készülékeket összegyűjtik! A használt elemeket se felejtse el az erre a célra szolgáló gyűjtőbe dobni!

Keresd meg a többi makeITfair szórólapot, melyek sok szempontból mutatják be az elektronikai ipart – és csatlakozz a makeITfair kampányhoz az alábbi címen:

www.makeITfair.org

KAPCSOLAT: SOMO
Co-ordinator makeITfair

Sarphatstaat 30
1018 GL Amsterdam
Tel: +31 (0) 20 639 12 91
info@makeITfair.org
www.inakeITfair.org

Ezt a kiadványt az Európai Unió támogatásával adtuk ki. A kiadvány tartalmáért egyedül a SOMO felel. A kiadvány semmilyen körülmények között sem tekinthető úgy, hogy tükrözze az Európai Unió nézeteit.

2009. Október